

درس 17 (فرهنگ)

1- تعاریف فرهنگ چیست؟

الف: فرهنگ را می توان شیوه ی مشترك زندگی در يك جامعه دانست.

ب: فرهنگ را آگاهی و اندیشه ی مشترك اعضاي يك جامعه نیز می گویند.

2- رابطه ی جامعه و فرهنگ را بیان کنید؟ جامعه بدون فرهنگ وجود ندارد و فرهنگ هم بدون جامعه به وجود نمی آید

3- اجتماعی شدن یا جامعه پذیری چیست؟ اجتماعی شدن فرایندی طولانی مدت از تولد تا آخر عمر است که افراد از طریق آن، زندگی در جامعه را می آموزند و خود را با آن منطبق می کنند.

4- چرا اجتماعی شدن فرایندی بسیار مهم در زندگی است؟ زیرا بدون آن، افراد نمی توانند به زندگی در جامعه ادامه دهند. در يك جامعه، هر فرد عقاید و باورها، رسوم، قوانین و حتی چگونگی پاسخ دادن به غرایز را از دیگران می آموزد و به افراد دیگر یاد می دهد.

5- فرایند اجتماعی شدن نخست در کجا رخ می دهد؟ چگونه؟ با ذکر مثال؟ در خانواده - پدر و مادر به کودک یاد می دهند که چطور صحبت کند، چگونه غذا بخورد و در نشست و برخاست چه آدابی را رعایت کند، چگونه به مهمان سلام و تعارف کند، در موقع خمیازه کشید دست را جلوی دهانش بگیرد یا پاهایش را جلوی افراد بزرگ تر دراز نکند و موقع غذا خوردن، دهانش صدا ندهد. چگونه در مراسم مختلف مثل جشن ها یا عزاداری ها شرکت کند و چه بپوشد و چگونه رفتار کند.

6- با بزرگ تر شدن فرد، علاوه بر خانواده، چه عوامل دیگری در فرایند اجتماعی شدن فرد موثر است؟ رسانه های جمعی، دوستان و گروه همسالان و برنامه های آموزشی و تربیتی مدرسه نیز چگونگی زندگی در جامعه و سازگاری با آن را به تدریج به او می آموزند. این فرایند بعدها با رفتن به دانشگاه، خدمت سربازی، محل کار و ادامه پیدا می کند.

7- در فرایند اجتماعی شدن، مهم ترین لایه های فرهنگ که به افراد آموخته می شوند چیست؟ نمادها، هنجارها، ارزش ها و عقاید.

8- لایه ها و جنبه های فرهنگ يك جامعه چگونه است؟ با ذکر مثال؟ برخی از لایه های فرهنگ خارجی یا بیرونی (ظاهری) هستند مانند نمادها و هنجارها و برخی عمیق تر هستند مانند ارزش ها و عقاید.

9- کاربرد نماد چیست؟ هر جامعه ای برای انتقال معانی مورد نظر خود از انواع معینی از نمادها استفاده می کند. زبان گفتاری و نوشتاری، همه ی اشیا و دست ساخته های انسان مانند تصاویر، پوشاک، خوراک، ساختمان ها و همچنین رفتارهای او، نقش نمادین دارند.

- 10- هنجار چیست؟ هنجارها ، رفتارهاي معيني هستند که در يك گروه يا جامعه پذيرفته شده و متداول اند . به عبارت ديگر به قواعد و شيوه هاي مورد قبول يك جامعه براي انجام دادن کارها ي مختلف ، هنجار مي گويند . براي مثال ، ما وقتي به هم مي رسيم سلام مي کنيم ، وقتي مي خواهيم غذا بخوريم يا وارد جايي شويم به هم تعارف مي کنيم.
- 11- هنجارها شامل چه مواردی می شود ؟ هنجارها در واقع همه ی عادت ها ، آداب و رسوم اجتماعی ، مناسک مذهبی ، قواعد ، قوانین و مقررات را در بر می گیرد.
- 12- رابطه ی هنجارها و زندگی اجتماعی چیست؟ زندگی اجتماعی بدون وجود هنجارها ادامه پیدا نمی کند و هنجارها به روابط اجتماعی سامان می بخشند . افراد يك جامعه خود را ملزم مي بينند از هنجارها پیروي کنند تا جامعه آنها را به عضویت بپذیرد.
- 13- مهم ترین دلایل پیروي از هنجارها را بیان کنید؟ ارزش دانستن و اعتقاد به آنها ، حفظ آبرو و احترام یا ترس از مجازات.
- 14- پیروي نکردن از هنجارها ، چه عواقبی برای افراد دارد؟ اگر افراد از هنجارها یا شیوه های مورد قبول گروه یا جامعه پیروي نکنند ، مجازات مي شوند . این مجازات ممکن است به صورت سرزنش خود یا دیگران ، پوزخند ، تمسخر ، طرد کردن و محروم نمودن ، متلك گفتن یا مجازات هاي رسمي و قانوني باشد.
- 15- ارزش چیست؟ ارزش یعنی اینکه ما اموری را خوب ، مطلوب و مثبت تلقی کنیم . هر فرد با اعضای هر گروه و جامعه ، اموری را یا ارزش می دانند . واموری دیگری را نا پسند تلقی می کنند.
- 16- رابطه ی ارزش ها و هنجارها را بنویسید ؟ با ذکر مثال؟ ارزش ها به هنجارها جهت می دهند یعنی بر مبنای ارزشهایی که به آنها معتقدند رفتار و عمل می کنند برای مثال فردی که حفظ محیط زیست برایش یک ارزش است تلاش می کند در عمل به محیط زیست کمک کند . چنین فردی در مصرف آب و برق صرفه جویی می کند . زباله ها را از هم تفکیک می کند . در هنگام سفر به همراهانش تاکید می کند از پخش کردن زباله و پلاستیک در طبیعت خوداری کند و حتی ممکن است با گروهی که آنها نیز حفظ محیط زیست را ارزش می دانند . به جمع آوری زباله ها در طبیعت بپردازند.
- 17- منظور از ارزش های انسانی و اجتماعی چیست؟ با ذکر مثال؟ ارزش های انسانی و اجتماعی ، آن دسته از ارزش هایی هستند که همه انسانها یا اغلب افراد یک جامعه آن را خوب و مطلوب می دانند . مانند شجاعت ، صداقت ، کمک به دیگران ، احترام به سالمندان و دفاع کشور .
- 18- یکی از عواملی که در شکل گیری ارزش ها موثر است ، چیست ؟ توضیح دهید ؟ عقاید مذهبی . برای مثال صدقه دادن و انفاق برای فرد مسلمان یک ارزش است و این ارزش ناشی از اعتقادی است که آن فرد به جلب خشنودی خداوند و اطاعت از او دارد.
- 19- عقاید اسلامی برای مسلمانان چه نقشی دارد؟ اعتقادات اسلامي ، ملاکي است که با آن هنجارها و ارزش ها را مي سنجيم و هر کدام را که با این اصول اعتقادي سازگاري ندارند ، طرد مي کنیم.
- 20- هر يك از هنجارهاي زیر مبتنی بر کدام ارزشها و عقاید است؟ توضیح دهید .
 الف) برخی نانوائی ها ، شب ها ي جمعه يك يا چند تنور نان خود را به صورت رایگان و صلواتي به مردم مي دهند .
 (ارزش های دینی – کمک به دیگران و انسان دوستي)
 ب) مردها در هنگام ورود به خانه دیگران با صدای بلند یا الله می گویند . (ارزش های عرفی و دینی -حفظ حجاب و پوشش)
 ج) افراد در موقع دیدن کودک ، ماشاالله می گویند . (ارزش های دینی -چشم زخم)
- 21- عوامل مختلفی می توانند نمادها ، ارزش ها و هنجارهاي يك جامعه را تغییر دهند و در فرهنگ آن جامعه تغییر و دگرگوني پدید آورند . در باره این عوامل و چگونگی تأثیر آنها بر فرهنگ گفت و گو کنید و مثال هایی بیاورید .

عوامل	مصادق	تغییر در نمادها ، ارزشها و هنجارها
پیشرفتهای صنعتی و فن آوری	زندگی آپارتمان نشینی پیشرفت وسایل حمل و نقل و افزایش مسافرت	خانه های چند طبقه ، فضای کمتر برای بازی بچه ها و
رسانه های جمعی	تلویزیون- رادیو – روزنامه -اینترنت - ماهواره	کم شدن دید و بازدی و صلّه ی ارحام- گسترش فردگرایی-کم شدن ارتباطات فامیلی
نفوذ فرهنگی بیگانگان و کشورهای سلطه گر	ماهواره - اینترنت	مدگرایی – تغییر نوع پوشش – نوع معماری

22- فرهنگ جامعه شیوه ی است . (زندگی آن جامعه)

- 23- فرهنگ پدیده ای است ، یعنی از طریق زن به ارث نمی رسد . (آموختنی)
 24- فرهنگ از راه از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود . (آموزش و تربیت)
 25- فرهنگ در جریان (فرایند) آموخته می شود . (اجتماعی شدن)
 26- فرایند اجتماعی شدن ، نخست در رخ می دهد . (خانواده)
 27- اولین و مهم ترین کانون اجتماعی شدن فرد است . (خانواده)
 28- نماد در جریان به وجود می آید . (روابط اجتماعی)
 29- هنجارها به سامان می بخشد . (روابط اجتماعی)

سوالات تستی درس 17 :

1- به آگاهی و اندیشه مشترک اعضای یک جامعه چه می گویند ؟

- الف) تمدن ب) هویت ج) فرهنگ د) هیچکدام

2- کدامیک از لایه های زیر جزء لایه های درونی فرهنگ می باشد ؟

- الف) نماد ب) ارزشها ج) هنجارها د) تمدن ها

3- فرایند اجتماعی شدن از کجا شروع می شود ؟

- الف) جامعه ب) مدرسه ج) خانواده د) محل کار

4- کدامیک از لایه های زیر جزء لایه های بیرونی فرهنگ می باشد ؟

- الف) تمدن ها ب) عقاید ج) هنجارها د) ارزشها

5- یکی از عوامل مهم شکل گیری ارزشها است ؟

- الف) نمادها ب) عقاید دینی ج) هنجارها د) تمدن ها

6- کدامیک از موارد زیر جزء دلایل پیروی از هنجارها نیست ؟

- الف) حفظ آبرو ب) اعتقاد داشتن به آن ج) عدم ترس از مجازات د) احترام به هنجار

7- اولین و مهم ترین کانون اجتماعی شدن فرد کجاست ؟

- الف) مدرسه ب) خانواده ج) جامعه د) الف وج